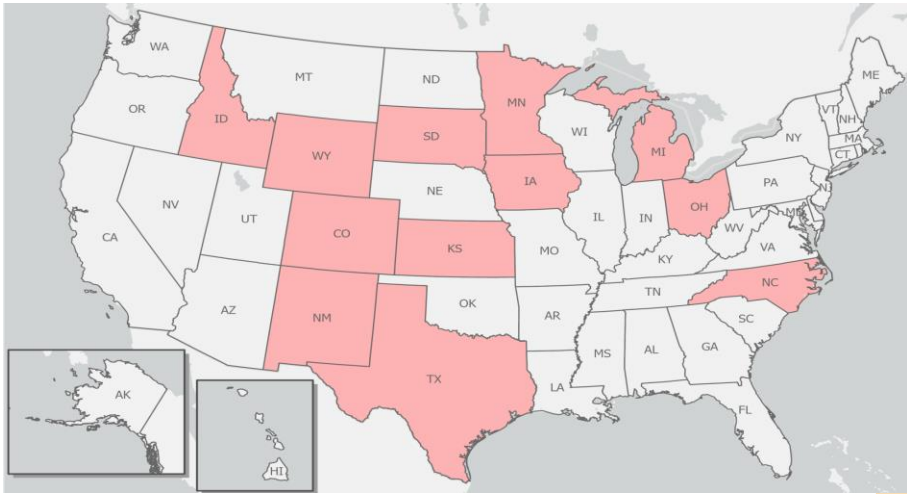

โรคไข้หวัดนกในโคนม

การประเมินความเสี่ยงเชิงคุณภาพของการนำเข้าโรคไข้หวัดนกจากโคนมมีชีวิตประเทศสหรัฐอเมริกาและทำให้เกิดโรคในฟาร์มโคนมในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ.2567

จัดทำโดย น.สพ.วัชรพงษ์ ฟ้ากระจำง

- ▶ โรคไข้หวัดนกเป็นโรคประจำถิ่นของสัตว์ปีกในหลายประเทศ มีการระบาดในสัตว์ปีกจำนวนมากหลายล้านตัว รวมถึงมีผู้ป่วยจำนวนมากหลายร้อยรายและทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก โดยพบผู้ป่วยที่เสียชีวิตในหลายทวีป เช่นเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และยุโรป (WHO, 2024) ประเทศสหรัฐอเมริการายงานการพบผู้ป่วยไข้หวัดนกชนิด H5N1 เป็นครั้งแรกในปี 2564 และมีรายงานการพบเชื้อไข้หวัดนกในโคนมครั้งแรกในเดือนมีนาคม 2567 โดยพบผู้ป่วยที่ติดเชื้อไข้หวัดนกและมีประวัติการสัมผัสโคนมป่วยครั้งแรก ในเดือนเมษายนปีเดียวกัน
- ▶ ผลการประเมินความเสี่ยงของการนำเข้าโรคไข้หวัดนกจากโคนมมีชีวิตประเทศสหรัฐอเมริกาและทำให้เกิดโรคในฟาร์มโคนมในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ.2567 พบว่าอยู่ในระดับน้อยมาก เนื่องจากไม่มีรายงานการนำเข้าโคนมมีชีวิตจากประเทศสหรัฐอเมริกา ผลิตภัณฑ์นมนำเข้าผ่านการทำลายเชื้อในขั้นตอนการแปรรูป ประกอบกับมีมาตรการลดความเสี่ยงจากการนำเข้าตัวอ่อนและน้ำเชื้อได้ อย่างไรก็ตามหากมีการเกิดโรคขึ้นในโคนมไทย อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการบริโภคผลิตภัณฑ์นมและกระทบต่อธุรกิจการส่งออกผลิตภัณฑ์นมของไทย

แผนที่สหรัฐอเมริกาแสดงการพบเชื้อไข้หวัดนกชนิด HPAI ในฟาร์มโคนมจำนวน 101 ฟาร์ม ใน 12 รัฐ (13 มิถุนายน 2567)

สถานการณ์

- ▶ สถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศสหรัฐอเมริการายงานการพบโรคไข้หวัดนกชนิด HPAI A(H5N1) ในโคนมครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2567 และเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2567 ศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (Centers for Disease Control and Prevention: CDC) รายงานการพบผู้ป่วยไข้หวัดนก รายแรกที่มีความเชื่อมโยงกับฟาร์มโคนมและมีประวัติการสัมผัสโคนมที่ป่วย โดยในปัจจุบัน CDC รายงานการพบผู้ป่วยไข้หวัดนกที่มีความเชื่อมโยงกับโคนมที่แสดงอาการป่วยจำนวนทั้งสิ้น 3 ราย โดยพบผู้ป่วย 2 รายมีอาการเยื่อตาอักเสบและมีผู้ป่วย 1 รายที่มีอาการทางระบบทางเดินหายใจ

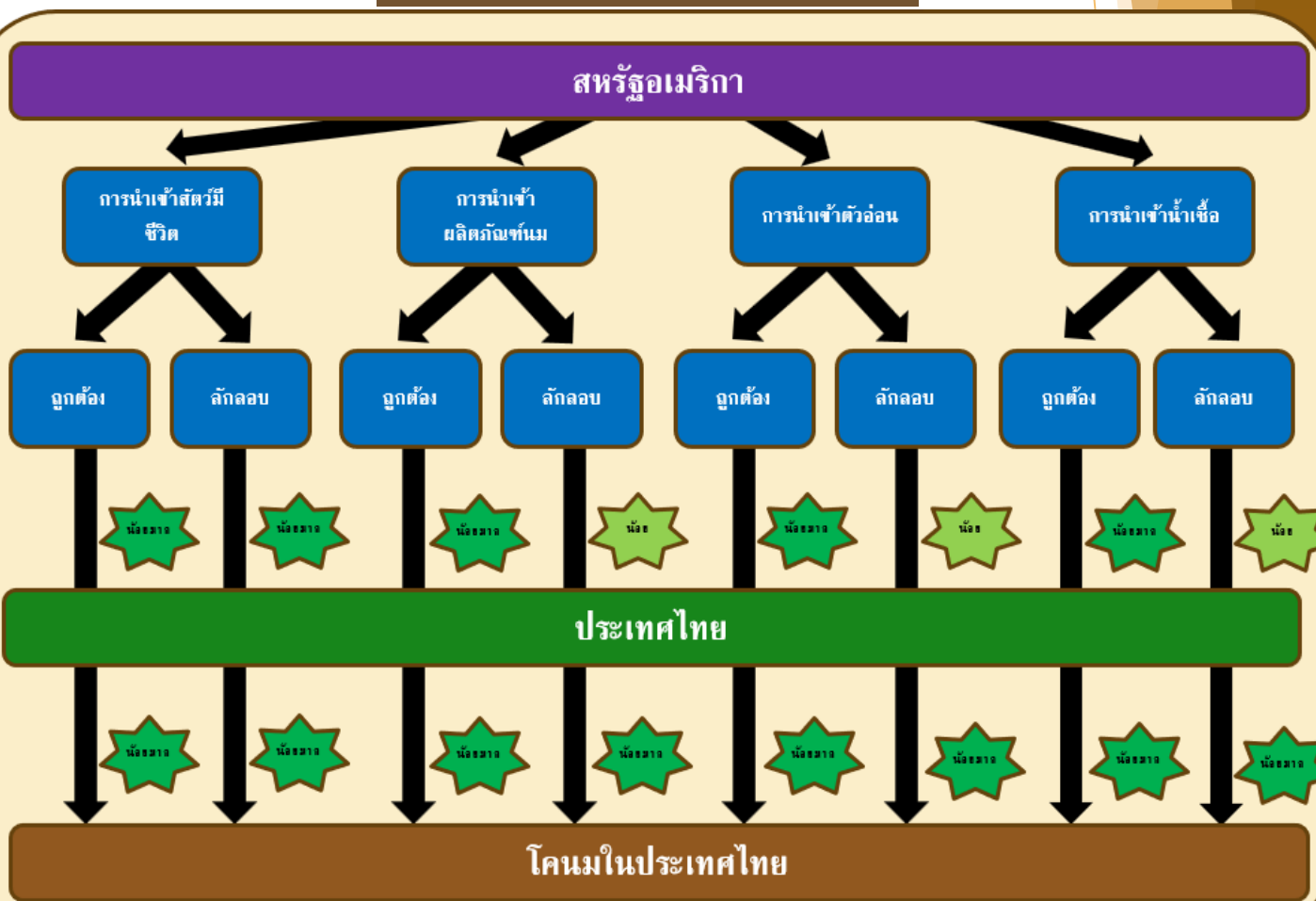
โรคไข้หวัดนกในโคนม

สาเหตุและการติดต่อ

โรคไข้หวัดนกมีสาเหตุจากเชื้อไวรัส Influenza Type A ซึ่งสามารถแบ่งตามความรุนแรงของโรคได้ 2 ประเภทได้แก่ Low และ High Pathogenic Avian Influenza (LPAI และ HPAI) ก่อโรคในสัตว์ปีกเป็นหลัก แต่สามารถติดต่อสู่มนุษย์และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมรวมถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทางทะเล (Marine mammals) ที่มีการสัมผัสกับสัตว์ป่วยได้ การติดต่อสามารถติดต่อผ่านการหายใจ การสัมผัสสิ่งปนเปื้อนและสิ่งคัดหลั่งได้

การพบโรคในสัตว์เลี้ยงเช่นสุ่นัขและแมวพบว่าบางส่วนเกิดจากการที่สัตว์กินนกป่าที่มีการติดเชื้อ การพบโรคในโคอยู่ในระดับที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับโรคความชุกในสัตว์ปีก แต่เมื่อเดือนมีนาคม 2567 มีรายงานการพบโรคไข้หวัดนกในโคนมประเทศสหรัฐอเมริกาและพบความเชื่อมโยงกับผู้ป่วยจำนวน 3 ราย ที่ทำงานในฟาร์มโคนม ส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการพบผู้ป่วยไข้หวัดนกจำนวน 2 รายในประเทศกัมพูชาในช่วงปลายเดือนมกราคม 2567 ซึ่งจากการสอบสวนโรคพบว่าผู้ป่วยทั้งสองรายติดเชื้อจากการสัมผัสสัตว์ปีกป่วยโดยตรง

เส้นทางการเสี่ยง

โรคไข้หวัดนกในโคนม

การประเมินโอกาสการนำเข้าและทำให้โคนมในประเทศติดเชื้อ

ที่	ปัจจัยเสี่ยงของการนำโรคเข้าประเทศ	ประเภท	Entry Assessment		Exposure Assessment		สรุปโอกาสการเกิดโรคในโคนมในประเทศ	เหตุผลประกอบการประเมิน
			โอกาสของการนำโรคเข้าประเทศ (Likelihood)	ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน	โอกาสที่โคนมในประเทศจะติดเชื้อ (Likelihood)	ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน		
1	การนำเข้าสัตว์มีชีวิต	ถูกกฎหมาย	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	จากข้อมูลไม่พบการนำเข้าโคนมมีชีวิตจากสหรัฐอเมริกา
2		ลักลอบ	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	
3	การนำเข้าผลิตภัณฑ์นม	ถูกกฎหมาย	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	เชื้อไวรัสไข้หวัดนกจะถูกทำลายในขั้นตอนการแปรรูปนม โดยไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากสหรัฐอเมริกา ประมาณ 7% ของปริมาณผลิตภัณฑ์นมที่นำเข้าทั้งหมด
4		ลักลอบ	น้อย	ต่ำ	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	
5	การนำเข้าตัวอ่อน	ถูกกฎหมาย	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงพฤษภาคม 2567 ไม่พบการนำเข้าตัวอ่อนโคนมจากสหรัฐอเมริกา โดยการผลิตตัวอ่อนต้องผ่านการรับรองจาก USDA ตามข้อกำหนดของ WOAHP
6		ลักลอบ	น้อย	ต่ำ	น้อยมาก	ต่ำ	น้อยมาก	
7	การนำเข้าเนื้อ	ถูกกฎหมาย	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	สูง	น้อยมาก	เดือนมกราคม-พฤษภาคม 2567 มีการนำเข้าเนื้อโคนมจากสหรัฐอเมริกา จำนวน 33,448 กิโลกรัม โดยขั้นตอนการผลิตต้องผ่านการรับรองจาก USDA และต้องผ่านการตรวจโรค แต่ยังไม่พบข้อกำหนดเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก
8		ลักลอบ	น้อย	ต่ำ	น้อยมาก	ต่ำ	น้อยมาก	

ระดับโอกาสของความเสี่ยง 5 ระดับ ได้แก่ น้อยมาก น้อย ปานกลาง สูง และสูงมาก
ระดับความเชื่อมั่น 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำ ปานกลาง และสูง

ผลกระทบจากกรณีมีปศุสัตว์เป็นโรคในประเทศไทย

สรุปผลกระทบจากการประเมิน		สูงมาก			
ที่	ประเภทผลกระทบ	รายละเอียด	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ	เหตุผลประกอบการประเมิน	
1	เชิงชีววิทยาต่อโคนมไทย	อัตราการป่วยในสัตว์ที่ติดเชื้อ	สูง	สามารถติดต่อกันในฝูงโคได้โดยพบปัญหาเด่นชัดอีกเสบและมีภาวะน้ำหนักลด เบื่ออาหาร - 10% ของฝูง	
2		อัตราการตายในสัตว์ที่ติดเชื้อ	ต่ำ		ในฝูงโคที่มีการติดเชื้อพบการตั้งท้องเพิ่มขึ้น 2%
3		จำนวนชนิดสัตว์ที่ติดเชื้อได้	สูงมาก		สัตว์ปีกทุกชนิดและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม
4	เชิงสาธารณสุข	ความสามารถในการติดต่อสู่คน	สูง	ถึงแม้จะมีรายงานผู้ป่วยติดเชื้อไข้หวัดนกจากโค WOAHP ประเมินการติดเชื้อจากการสัมผัสสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีเชื้ออยู่ในระดับต่ำ-ต่ำมาก (Negligible)	
5		การป่วย/ตายของคน	ต่ำ		อัตราการป่วยในคนที่ติดเชื้อจากโคนมต่ำ จากคนที่อยู่ในมาตรการการเฝ้าระวังโรคจำนวน 500 ราย พบผลบวก 3 ราย (0.6%)
6		ผลทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภค	สูง		มีรายงานการพบเชื้อไวรัสไข้หวัดนกในน้ำนมดิบซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคได้
7	เชิงเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ	การกีดกันทางการค้า	สูง	อาจกระทบต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์นมของไทยที่มีปริมาณเฉลี่ย 300,000 ตันปี	
8	เชิงสิ่งแวดล้อม	การตกค้างในสิ่งแวดล้อม	สูง	มีการตรวจเจอเชื้อไวรัสในน้ำเสียโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของโรคสูง	

ระดับผลกระทบ 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำมาก ต่ำ ปานกลาง สูงและสูงมาก

สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
กรมปศุสัตว์

รับรองโดย คณะทำงานประเมินความเสี่ยงโรคระบาดสัตว์ สคบ.

จัดทำเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2567